

Rippl-Rónai József

A XIX. század 80-as éveinek végén — a polgárosuló társadalmi folyamatokkal összhangban — a változás jelei mutatkoztak a magyar képzőművészetben. Megjelentek az új stílusirányzatok — a szecesszió, később a posztimpresszionizmus — követői. A nagybányai művészek, a müncheni Hollósy-kör, és Rippl-Rónai József meghonosították a hazai művészetben is a kor — főleg Franciaországban elfogadott — irányzatait. Új „forrást” fedeztek fel: A népművészetet. Mindez szükségessé tette a művészet nyelvének megújítását.

Rippl — mint kortársainak többsége — Münchenben kezdte meg festészeti tanulmányait. Azonban már három év múltán, 1887-ben otthagya az Akadémiát, és Párizsba utazott, ahol Munkácsy műhelyében kezdett dolgozni. Első képein erősen érződik a mester hatása: Munkácsy szalonképeit utánozza. Ilyen a Nő fehér pettyes ruhában, min felfedezhetőek a szecesszió stílusjegyei is. A domináns fekete-fehér tónus mellett a festmény dekoratív.

Az 1890-es évek elején francia körutazásra indult, és 92-ben barátjával James Knowles skót festővel együtt Neillyben telepedett le. Itt teljesedett ki igazán az általa „Fekete korszak”-nak nevezett sorozat. E sorozat képeit a dekorativitás, a lírai emberábrázolás, a foltok erős sziluettje és a nosztalgikus hangvétel jellemzi. Neillyben ismerkedett meg a Nabis festőivel, közülük is Aristide Moillollal. Moillol portréja egy újabb korszak kezdetét jelzi Rippl pályáján, e kép már túllép a dekoratív jellegen, szerkezetét mély elgondolás határozza meg: tudatosan felépített képi egység.

Ám nem lépett tovább a megkezdett úton: formálódó stílusától eltérve, pusztán dekoratív célzatú szecessziós képeket készített. Ezidőtájt a festészet mellett iparművészettel is foglalkozott: gobelinjei, vázái a honi szecessziós iparművészet legrangosabb alkotásai közé tartoznak.

Bár a Franciaországban eltöltött évek során a Nabis egyik legkiemelkedőbb és legismertebb művésze lett, a francia társasági élet idegen maradt számára, és megélhetése sem volt biztos. Ezért előbb Belgiumba látogatott, majd Moszkvába utazott, 1902-ben pedig hazatért, és Kaposváron telepedett le. ekkortól számítjuk második ún. kaposvári korszakát. A korszak képein ötvözni próbálta az impresszionizmus és a posztimpresszionizmus elveit: ügyelt arra, hogy a kép minden részlete egyidőben készüljön el, és igyekezett fokozni a színek erejét.

Figyelme a kisváros mindennapi élete, a család, a rokonság, az utcán nap mint nap látott ismerősök felé fordult. Így születtek a korszak jellemző karakterképei: a Karácsony, a Virágvasárnapján vagy a Szomorúság. Gyakran ábrázolt üldögélő-beszélgető öregeket, főleg apja öreg barátját, piacsek bácsit (Piacsek bácsi babákkal, Apám és Piacsek bácsi vörösbor mellett). Az Apám és Piacsek bácsi vörösbor mellett több szempontból is jelentős: Rippl alkotásai közt talán itt a leghatásosabb a mehitt hangulat érzékeltetése. Kompozíciója az egyensúlyra törekszik: jóformán nincs üres felület. Mély jellemábrázolás és summázó, dekorativitásra törekvő festésmód érzékelhető benne. Színei a Rippl által újraértelmezett színvilág sajátjai. Törekedett a minnél egyszerűbb kompozícióra, a vásznon nem keverte a színeket, csak a palettán.

Az 1908 és 12 között keletkezett képei többsége az őáltala „kukoricás” festésmódnak nevezett stílust követi. Hasonlók a pointillizmushoz, azonban itt nagyobbak, (majd cm²-esek) a

„mozaikkockák”, és nem cél a színek optikai keverése. Az egyik legjellemzőbb emódon festett képe az Aktok. Az erőteljes ecsetvonásokkal megfestett pöttyök között ki-kilátszik a karton színe. A vastag kontúrok szerepe is átértékelődik: már nem annyira az izolálást, sokkal inkább a hangsúlyosá tételt szolgálják. A vonalak néhol feszesek, pontosak, másutt — látszólagos tervezetlenséggel — lazán, estlegesen futnak. A harsány színek kihívó alkalmazása, és a síkszerű látásmód a dekorativitás érzését növeli. A háttér és a tárgyak festésekor tiszta kiegészítő színeket használ (kék-sárga, zöld-piros), viszont az emberalakokat már kevert színekkel festi. A színeknek szimbolikus jelentésük is van: a vörös a szenvedélyt, a szerelmelt és a tiltást jelképezi. E mellé helyezi a sárgát: az irigység, az álnokság, és a kéket: a tisztaság, a transzcendens világ érinthetetlenségének színét. A plaszticitást a fény-árnyék hatásokkal emeli ki. A lepel anyagszerűségét, könnyedségét is a nagy, mozaikszerű kockákkal ábrázolja. Rippl minden női aktot ábrázoló képére jellemző az efajta kihívó, frivol megfogalmazás.

Rippl-Rónai József munkásságának jelentősége abban áll, hogy kapcsolatot teremtett a nagybányai festőiskola naturalizmusa és impresszionizmusa, és a polgári, dekorativitásra törekvő látásmód között.

Irodalomjegyzék

A művészet története Magyarországon; Gondolat, 1983.

Bernáth Mária: Rippl-Rónai József; Gondolat, 1976.

Csorba Géza: XX. századi magyar festészet és szobrászat; Képzőművészeti, 1986.

Fülöp Lajos: Rippl-Rónai, Csontváry, Derkovics; Magvető, 1976.

Művészeti lexikon; Akadémiai, 1975.

Németh Lajos: Modern magyar művészet; Corvina, 1968.

1999. január

Molnár Csaba